

РІШЕННЯ
РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Здобувачка ступеня доктора філософії ВОРОБЕЙ Світлана, 1961 року народження, громадянка України,

освіта вища: закінчила у 2011 році Класичний приватний університет, за спеціальністю «Правознавство»,

працює на посаді заступниці Міністра фінансів України, м. Київ,

виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Економіка» за спеціальністю 051 «Економіка».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 64.055.081, утворена наказом Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця від «25» червня 2026 року № 230, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –

В'ячеслава ЛАПТЄВА, доктора економічних наук, професора, професора кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Рецензентів –

Олексія НАЙДЕНКА, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця;

Сергія ЮШКА, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів і кредиту, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Офіційних опонентів –

Володимира ВАЛІГУРИ, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів ім. С.І. Юрія, Західноукраїнський національний університет;

Наталії УХНАЛЬ, доктора філософії з економіки, старшого дослідника, завідувача науково-організаційного відділу, Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»,

на засіданні «04» вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Світлані ВОРОБЕЙ на підставі публічного захисту дисертації «Антициклічне

фіскальне регулювання розвитку національної економіки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Дисертацію виконано у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник – Вікторія ТИЩЕНКО, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Дисертацію подано у вигляді рукопису, в якому містяться нові науково обґрунтовані результати дослідження, спрямованого на розвиток теоретичних, методичних і прикладних засад антициклічного фіскального регулювання національної економіки в умовах сучасних економічних трансформацій.

У дисертації досліджено теоретичні засади антициклічного фіскального регулювання, уточнено його сутність, функції, види та інструменти, обґрунтовано концепцію антициклічного фіскального регулювання в умовах полікризового середовища та євроінтеграційного розвитку України. Проаналізовано фактори циклічного розвитку економіки України, оцінено результативність застосування інструментів антициклічної фіскальної політики та визначено напрями їх удосконалення з урахуванням воєнних викликів і євроінтеграційних процесів.

Удосконалено методичні підходи до забезпечення результативності антициклічного фіскального регулювання на основі ризик-орієнтованого управління, стрес-тестування бюджетних рішень, урахування впливу політичних та економічних чинників, а також застосування інструментарію еталонної податкової системи для оцінювання структурних ефектів податкової політики.

Отримані результати поглиблюють теоретико-методичні засади антициклічного фіскального регулювання та мають теоретичне і прикладне значення для розвитку наукових досліджень у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Здобувачка має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 9 наукових публікацій відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами):

1. Vorobei S. Fiscal issues of entities' non-financial reporting. *Economics of Development*. 2021. Volume 20, Issue #2. Pp. 1–9.

DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ed.20\(2\).2021.01](http://dx.doi.org/10.21511/ed.20(2).2021.01)

URL:

https://businessperspectives.org/images/pdf/applications/publishing/templates/article/assets/15990/ED_2021_02_Vorobei.pdf

2. Iefymenko T., Vorobei S., Lovinska L. Global guidelines for reporting on sustainability of enterprises in transition countries: martial law and reconstruction in Ukraine. *Фінанси України*. 2022. № 3. Р. 8-21.

DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2022.03.008>

URL: https://finukr.org.ua/docs/FU_22_03_008_uk.pdf

3. Воробей С. І., Олійник Я. В., Федорченко О. Є. Переваги та загрози імплементації міжнародних ініціатив з питань подолання викликів, які виникають у сфері оподаткування внаслідок діджиталізації. *Наукові праці НДФІ*. 2022. № 4. С. 5-18.

DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2022.04.005>

URL: https://npndfi.org.ua/docs/NP_22_04_005_uk.pdf

4. Олійник Я. В., Криштопа І. І., Ніколенко Л. А., Воробей С. І. Реалізація заходів ОЕСР з питань боротьби з ухиленням від сплати податків: досвід ЄС. *Економіка та підприємництво*. 2023. №51. С. 92-104.

DOI:

http://doi.org/10.33111/EE.2023.51.OliinykY_KryshtopaI_NikolenkoL_VorobeyS

URL: <https://ee.kneu.ua/archive/2023/51.09>

5. Kucheriava M., Vorobei S. Monitoring of the BEPS Actions plan implementation in the context of fiscal regulation: scientific substantiation of the methodology. *Стратегія економічного розвитку України*. 2024. №54. С. 31-41.

DOI: <https://doi.org/10.33111/sedu.2024.54.031.040>

URL: <https://sedu.kneu.edu.ua/article/view/306604/297985>

6. Столяров В. Ф., Шинкарук О. В., Воробей С. І. Основи формування метрології циклічності розвитку національної економіки. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 1 (46). С. 3-15.

URL: <https://www.venu-journal.org/download/2024/1/01-Stoliarov.pdf>

7. Воробей С. І., Єфименко Т. І., Ловінська Л. Г. Глобальні тенденції звітування зі сталого розвитку та український контекст. *Міжнародна економічна політика*. 2024. №2(41). С. 52-66.

DOI: <https://10.0.129.87/iep.2024.41.04>

URL: https://iepjournal.com/journals/41/2024_41_4_Vorobei_et_al.pdf

8. Stolyarov V., Shinkaryuk O., Stolyarova V., Vorobey S. Cyclicity of human-centered development of Ukraine in the system of principles of state strategic planning. *Економічний вісник Донбасу*. 2024. №4(78). С. 200-207.

DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4\(78\)-200-207](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2024-4(78)-200-207)

URL: <https://evd.luguniv.edu.ua/index.php/evd/article/view/550/551>

9. Oliinyk, Y., Kucheriava, M., Zinchenko, A., Tyshchenko, V., & Vorobei, S. (2026). Integration of circular economy and resilience principles into state anti-crisis policy and corporate strategies. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 1(228), 67-76.

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2026/228-1/8>

URL: <https://econom.bulletin.knu.ua/en/article/view/4308/7955>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент Наталія Миколаївна УХНАЛЬ, доктор філософії з економіки, старший дослідник, завідувач науково-організаційного відділу Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління», надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У розділі 1 теоретичний огляд ґрунтується переважно на класичних концепціях економічних циклів та кейнсіанському і монетаристському підходах до фіскальної стабілізації, а також у п. 2.1 дисертації серед теоретичних підходів до дослідження економічних циклів згадано гіпотезу фінансової нестабільності Х. Мінські та дослідження фінансових циклів К. Боріо (с. 92), проте останні концепції подано лише оглядово і не використано в аналітичній частині роботи. Робота виграла б від залучення новітніх теоретичних напрацювань, зокрема теорії фінансових циклів, що дало б змогу глибше пояснити взаємозв'язок між кредитною динамікою, борговими ризиками та фазами циклічного розвитку економіки України.

2. У п. 2.2 оцінка проявів економічної циклічності здійснена переважно на основі змістовного аналізу динаміки макроекономічних показників. На нашу думку, дослідження потребує ширшого застосування формалізованих методів датування економічних циклів, зокрема фільтраційних процедур та оцінювання розриву ВВП (наприклад, Ходріка-Прескотта або Кальмана), що підвищило б точність кількісного визначення часових меж фаз циклу, на яких ґрунтуються подальші рекомендації.

3. Запропонований у п. 3.3 інструментарій визначення еталонної податкової системи має суттєвий аналітичний потенціал, проте в роботі обмежено представлено кількісну оцінку податкових видатків, які виникають унаслідок відхилень від нейтральних параметрів оподаткування. Доповнення методичного підходу розрахунками впливу податкових пільг і спеціальних режимів на циклічність доходів бюджету посилило б аргументацію авторки.

4. У дисертації задекларовано впровадження міжнародних підходів до оцінювання результативності антициклічного фінансового регулювання на макро-, мезо- та мікрорівнях, водночас мезорівень, зокрема регіональний вимір фінансової політики та роль місцевих бюджетів у механізмах антициклічної стабілізації, розкрито фрагментарно.

5. За пунктом наукової новизни «удосконалено» авторка представляє методичний підхід оцінювання результативності антициклічного фінансового регулювання, що поєднує врахування політичних ризиків, визначення оптимальних пропорцій між державним і приватним споживанням, стрес-тестування бюджетних рішень та інструментарій еталонної податкової системи (п. 3.3, с. 175-198). Зважаючи на те, що запропонований підхід має виражену методологічну цінність та комплексний характер, на нашу думку, його варто було б винести за пунктом наукової новизни «вперше».

Офіційний опонент Володимир Андрійович ВАЛІГУРА, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Авторкою обґрунтовано доцільність застосування адаптивної моделі антициклічного фінансового регулювання, що поєднує дискреційні інструменти та автоматичні стабілізатори. Водночас науковий інтерес становить питання визначення критеріїв вибору між цими інструментами залежно від фази економічного циклу та глибини кризових явищ. Більш детальне розкриття такого механізму могло б розширити можливості практичного використання запропонованого підходу.

2. У роботі значну увагу приділено використанню міжнародного досвіду та адаптації європейських фінансових правил до українських реалій. Предметом подальшої наукової дискусії може бути визначення інституційних передумов, за яких така адаптація буде найбільш ефективною в умовах воєнного стану, післявоєнного відновлення та високої залежності України від міжнародної фінансової підтримки.

3. Запропонований методичний підхід до оцінювання результативності антициклічного фінансового регулювання передбачає врахування економічних і політичних ризиків, а також використання елементів стрес-тестування. Разом із тим науковий інтерес становить подальша формалізація системи індикаторів, що дозволяла б кількісно оцінювати політичні ризики та використовувати їх у процесі прийняття фінансових рішень органами державного управління.

4. У дисертації переконливо обґрунтовано напрями підвищення ефективності антициклічного фінансового регулювання. Разом із тим предметом подальших досліджень може стати оцінювання довгострокових наслідків реалізації запропонованих фінансних інструментів для забезпечення бюджетної стійкості та державного боргу. Зокрема, заслуговує на подальше обговорення питання пошуку оптимального співвідношення між короткостроковими стабілізаційними заходами та дотриманням довгострокової фінансової дисципліни.

Рецензент Сергій Васильович ЮШКО, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. У першому розділі авторкою обґрунтовано оновлену концепцію антициклічного фінансового регулювання в умовах полікризового середовища та геоекономічних трансформацій, а також запропоновано розширення функцій такого регулювання шляхом доповнення їх безпековою функцією. Водночас предметом подальшої наукової дискусії може бути визначення меж реалізації безпекової функції саме в системі фінансового регулювання, адже забезпечення національної безпеки є результатом комплексної взаємодії бюджетної, монетарної, оборонної, промислової та інституційної політики. Науковий інтерес становить також уточнення критеріїв, які дозволяють відокремити безпекову функцію антициклічної фінансової політики від функцій інших складових державного регулювання.

2. У третьому розділі авторкою запропоновано враховувати під час оцінювання результативності антициклічного фінансового регулювання не лише економічні, а й політичні ризики, а також застосовувати елементи стрес-тестування бюджетних рішень. Такий підхід видається перспективним, однак подальшого наукового обговорення потребує питання можливості кількісного вимірювання політичних ризиків та їх інтеграції до єдиної системи оцінювання результативності фінансової політики. Безумовний науковий інтерес викликає визначення індикаторів або критеріїв, які могли б забезпечити об'єктивність таких оцінок.

3. Авторка обґрунтовує необхідність використання міжнародних підходів до оцінювання результативності антициклічного фінансового регулювання та їх адаптації до умов України з урахуванням євроінтеграційного курсу держави. Водночас відкритим для подальшої наукової дискусії залишається питання меж

адаптації європейських фіскальних правил в умовах воєнної економіки, коли значна частина бюджетних рішень визначається безпековими потребами та зовнішньою фінансовою підтримкою. Окремий науковий інтерес становить авторське бачення співвідношення між європейськими вимогами бюджетної дисципліни та необхідністю проведення стимулюючої фіскальної політики.

4. Запропонований у роботі методичний підхід передбачає використання еталонної податкової системи для оцінювання структурних ефектів податкової політики та результативності антициклічного регулювання. Водночас предметом подальших наукових дискусій може бути визначення параметрів такої еталонної системи для економіки, що перебуває у стані тривалої структурної трансформації та функціонує в умовах воєнних викликів. Заслуговує на подальше обговорення питання формування критеріїв, за якими можуть визначатися «нейтральні» параметри оподаткування та оцінюватися відхилення від них у різних фазах економічного циклу.

Рецензент Олексій Євгенович НАЙДЕНКО, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі, митної справи та фінансових технологій Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Авторкою доведено необхідність переходу від традиційної дискреційної фіскальної політики до більш адаптивної моделі антициклічного регулювання, яка враховує вплив структурних та геополітичних шоків. Разом із тим дискусійним залишається питання співвідношення автоматичних стабілізаторів та дискреційних інструментів у запропонованій моделі. Зокрема, потребує додаткового обґрунтування, за яких умов пріоритет має надаватися автоматичним механізмам, а коли – активному втручанню держави.

2. Значну увагу в роботі приділено використанню міжнародного досвіду антициклічного фіскального регулювання. Водночас видається дискусійним питання ступеня універсальності зарубіжних моделей для української економіки, яка функціонує в умовах війни, високої залежності від міжнародної фінансової допомоги та суттєвих інституційних обмежень. У цьому контексті було б доцільно більш чітко визначити межі застосування окремих міжнародних практик.

3. Запропонований методичний підхід до оцінювання ефективності антициклічного фіскального регулювання ґрунтується на комплексному врахуванні економічних показників та ризиків. Разом із тим дискусійним є питання можливості практичного застосування запропонованого підходу

органами державного управління в умовах обмеженості статистичної інформації та швидкої зміни макроекономічної ситуації. Було б цікаво почути авторське бачення механізму його практичного впровадження.

4. У дисертації обґрунтовується доцільність посилення ролі фінансової політики у забезпеченні макроекономічної стабільності. Водночас відкритим для наукової дискусії залишається питання оптимального балансу між фінансовою та монетарною політикою в умовах сучасних кризових явищ. Більш детальне висвітлення механізмів координації цих напрямів державної економічної політики дозволило б ще повніше розкрити потенціал запропонованої концепції антициклічного регулювання.

Голова спеціалізованої вченої ради В'ячеслав Ігорович ЛАПТЄВ, доктор економічних наук, професор, професор кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, надав позитивний відгук без зауважень.

Результати відкритого голосування:

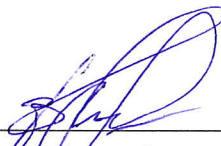
«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 64.055.081 присуджує Світлані ВОРОБЕЙ ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

В'ячеслав ЛАПТЄВ
(власне ім'я та прізвище)

